

По-друге, необхідно оцінити актуальність наявних напрацювань в даній сфері (в тому числі й з урахуванням досвіду суміжних галузей науки) та узагальнити існуючу інформацію з максимально доступним її представленням на місцях в вигляді рекомендаційного матеріалу у регіонах поширення вітрових ерозійних процесів (наприклад, карта найбільш піддатливих дії ерозії степових районів (*hot spots*)).

По-третє, через невизначеність остаточних джерел фінансування та значні обсяги запланованих робіт по визначенню актуального стану лісосмуг, виглядає доцільним проведення підготовчого (пілотного) етапу робіт з меншою вартістю на рівні окремих районів (областей). Отримані результати варто проаналізувати та за необхідності доопрацювати та доповнити перед поширенням на інші території.

Представлені положення не є остаточними і можуть доповнюватися та корегуватися в залежності від думок різних залучених сторін.

Список літератури:

1. Круглов О.В. Визначення ефективності протиерозійних об'єктів для типових агроландшафтів (на прикладі Харківської області) / О.В. Круглов, В. П. Коляда, Д. О. Тімченко, П. Г. Назарок, В. О. Лизогубов. – Харків, 2017. – 28 с.
2. Можейко Г. О. Лесо-аграрные ландшафты Южной и Сухой Степи Украины (природа и конструирование). Харьков: ООО «Эней», 2000 г. 312 с.
3. Піддубна Д. Полезахисні лісові смуги та інші захисні насадження – невід'ємні складові органічного виробництва/ Д. Піддубна // Підприємництво, господарство і право. – 2016. - №1. – с. 85 – 91.
4. Прогноз возможных потерь почвы от ветровой эрозии в степной зоне Украины (методические указания) / Можейко Г.А., Москаленко В.М., Булыгин С.Ю., Тимченко Д.О., Лавровский А.Б., Канааш А.П. – Харьков – 1993. – 84 с.
5. Fileccia T. Україна: Родючість ґрунтів як запорука стійкості до змін клімату. Попередня оцінка потенційних вигод впровадження ресурсозберігаючого сільського господарства (report No. 9 – June 2014) /T. Fileccia, M. Guadagni, V. Novhera, M. Bernoux. – Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome. 2014. – 18 p.

УДК 631.53.04:632.931.2:633.11

Корхова М. М., Коваленко О. А., кандидати с.-г. наук, доценти,
Крисенко І. В., студент*

Миколаївський національний аграрний університет
e-mail: korhovamm@mnau.edu.ua

ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ ТА ПОГОДНИХ УМОВ У ВЕСНЯНО-ЛІТНІЙ ПЕРІОД НА УРОЖАЙНІСТЬ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ

В Україні пшениця м'яка озима є основною культурою, площі якої щорічно сягають 6,7-7,3 млн га. До 90% площі зосереджено у степовій та

*Науковий керівник – Корхова М. М., канд. с.-г. наук, доцент

лісостеповій зонах. Однак слід зауважити, що врожайність цієї культури значно нижча, ніж у багатьох інших розвинених країнах світу, що пов'язано з порушенням технології вирощування сільськогосподарських культур [1-3].

Питання оптимальних строків сівби пшениці озимої вивчається давно, але поява сортів нового покоління з коротким періодом яровизації, а також зміни клімату змушують переглянути строки сівби пшениці м'якої озимої для кожної ґрунтово-кліматичної зони [4, 5]. Тому метою наших досліджень було встановити найбільш оптимальні строки сівби пшениці м'якої озимої для сортів, які займають значні площі в Південному Степу України – Місія одеська та Овідій.

Дослідження проводили упродовж 2012-2015 років на експериментальному дослідному полі Навчально-науково-практичного центру Миколаївського національного аграрного університету (ННПЦ МНАУ).

Ґрунт дослідного поля – чорнозем південний. Вивчали три строки сівби – 20, 30 вересня та 10 жовтня. Технологія вирощування пшениці озимої була загально прийнятою для Південного Степу України, за винятком елементів агротехніки, які вивчали. Фенологічні спостереження, висоту рослин, кількість продуктивних стебел на 1 м², урожайність пшениці озимої проводили за методикою державного сорто випробування зернових культур.

У результаті досліджень було встановлено, що в середньому за 2003-2015 рр. найраніше відновлення вегетаційного періоду пшениці озимої в Миколаївській області було зафіксовано у 2008 році (6 лютого), а найпізніше – у 2003 році (6 квітня).

Нашими дослідженнями було встановлено, що строки сівби та погодні умови у весняно-літній період суттєво впливають на тривалість фаз «відновлення вегетації» та «колосіння», висоту рослин, кількість продуктивних стебел на 1 м² та формування урожайності зерна досліджуваних сортів пшениці озимої.

Найбільш тривалий (82-88 днів) міжфазний період «відновлення весняної вегетації - кущення» був у 2015 році, коли рослини набрали суму ефективних температур 356,3-454,4 °С, при цьому у цей період випало 153 мм опадів.

Встановлено, що висота рослин знижувалася з ранніх до пізніх строків сівби в середньому по сортах на 7,4 см. Найбільш сприятливими для росту та розвитку пшениці озимої були погодні умови 2014 року, коли висота рослин досліджуваних сортів сягала в середньому 75,2 см (Овідій) та 75,8 см (Місія одеська).

Встановлено, що сорти Місія одеська та Овідій сформували найбільшу кількість продуктивних стебел (997 та 959 шт./м²), за сівби 30 вересня 2014 року. Найнижчу кількість продуктивних стебел сформували рослини пшениці м'якої озимої у 2015 р. за сівби 10 вересня – 614 шт./м² по сорту Місія одеська та 512 шт./м² по сорту Овідій.

Наші дослідження показали, що найбільш сприятливі погодні умови в період «колосіння - молочна стиглість» пшениці озимої були у 2013 році, за сівби 10 жовтня. У цей період випало 52 мм опадів, середня температура повітря становила 20,1 °С, що вплинуло на процес запилення, дозрівання та

якість зерна.

Встановлено, що найвищу урожайність зерна пшениці озимої сформувалася рослини за сівби у строк 10 жовтня: 5,54 т/га (Місія одеська) та 4,92 т/га (Овідій). За сівби 20 та 30 вересня в міжфазний період «колосіння - молочна стиглість», випало лише 13 мм опадів, тому урожайність зерна досліджуваних сортів сформувалася на рівні 4,37-5,23 т/га.

У 2014 році були найбільш сприятливі умови для формування зерна, що можна пояснити кращими умовами зволоження (випало 74 мм опадів), середня температура повітря в цей період становила 20,9 °С.

У 2015 році погодні умови в міжфазний період «колосіння - молочна стиглість» на всіх етапах формування врожаю були майже однаковими. Максимальна врожайність – 6,40 т/га (Місія Одеська) та 6,11 т/га (Овідій) спостерігалася у рослин пшениці за сівби 30 вересня. Це можна пояснити високим коефіцієнтом кушіння рослин, що призвело до формування великої кількості продуктивних стебел на 1 м². Посіви третього строку сівби (10 жовтня) через раннє припинення осінньої вегетації сформували меншу кількість продуктивних стебел, тому і сформували меншу врожайність.

Отже, в умовах Південного Степу України оптимальним строком сівби пшениці озимої сортів Місія Одеська та Овідій слід вважати період з 30 вересня по 10 жовтня, за якого формується 655-997 шт./м² продуктивних стебел та врожайність зерна на рівні 4,92-6,40 т/га.

Список літератури

1. Kussul N., Kolotii A., Skakun S., Shelestov A., Kussul O., Ollynuik T. Efficiency estimation of different satellite data usage for winter wheat yield forecasting in Ukraine. GARSS-2014: 35th Canadian Symposium on Remote Sensing IEEE Joint International Geoscience and Remote Sensing Symposium (Canada, 2014). P. 5080-5082.
2. Lindeman M. Ukraine: Sown Area and Early Prospects for 2017/18 Winter Crops. Foreign Agricultural Service, 2017. URL: https://ipad.fas.usda.gov/highlights/2017/01/ukr_31jan2017/index.htm (дата звернення 28.03.2018).
3. Gutierrez, L. Impacts of El Nino-Southern Oscillation on the wheat market: A global dynamic analysis. PLOS ONE, 2017, Vol. 12, No 6. URL: https://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&qid=3&SID=D33exfZ6h7HRQOGwgNr&page=1&doc=2 (дата звернення 28.03.2018).
4. Tadeusz O. Effect of sowing date on winter wheat yields in Poland. Journal of Central European Agriculture. 2014, Vol 15, No 4, P.83-99.
5. Cherenkov A. V., Solodushko M. M., Solodushko V. P., Kozel's'kyj O. M Influence of climate change on the terms of winter wheat sowing in the conditions of the Southern Steppe. Agronomist. 2014, No 3, P. 80-84.